

Teisės aktai, reglamentuojantys krovinių pateikimą muitiniam tikrinimui

1.ES muitinės kodeksas ir jo įgyvendinimo nuostatos.

2.Lietuvos muitinės tikslai, uždaviniai ir funkcijos.

1.ES muitinės kodeksas ir jo įgyvendinimo nuostatos

Muitinė – valstybių narių muitinės administracijos, atsakingos už muitų teisės aktų taikymą, ir visos kitos valdžios institucijos, nacionalinės teisės aktų įgaliosios taikyti tam tikrus muitų teisės aktus.

Muitinė visų pirma atsako už Sąjungos tarptautinės prekybos priežiūrą, tuo prisidedama prie sąžiningos ir atviros prekybos skatinimo, vidaus rinkos išorės aspektų, bendrosios prekybos politikos ir kitų su prekyba susijusių bendrųjų Sąjungos politikos sričių priemonių įgyvendinimo, taip pat prie visos tiekimo grandinės saugumo užtikrinimo. Muitinė įgyvendina priemones, kuriomis visų pirma siekiama:

- a) apsaugoti Sąjungos ir jos valstybių narių finansinius interesus;
- b) apsaugoti Sąjungą nuo nesąžiningos ir neteisėtos prekybos, kartu remiant teisėtą verslo veiklą;
- c) užtikrinti Sąjungos ir jos gyventojų saugumą bei saugą, taip pat aplinkos apsaugą, prireikus glaudžiai bendradarbiaujant su kitomis valdžios institucijomis;
- d) išlaikyti deramą pusiausvyrą tarp muitinio tikrinimo ir teisėtos prekybos palengvinimo.

Muitinis tikrinimas – konkretūs veiksmai, kuriuos muitinė atlieka siekdama užtikrinti, kad būtų laikomasi muitų teisės aktų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių prekių, vežamų tarp Sąjungos muitų teritorijos ir už šios teritorijos ribų esančių šalių ar teritorijų, įvežimo, išvežimo, vežimo tranzitu, gabenimo, saugojimo ir galutinio vartojimo, taip pat ne Sąjungos prekių ir prekių, kurioms taikoma galutinio vartojimo procedūra, laikymo Sąjungos muitų teritorijoje ir gabenimo joje tvarką.

2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 952/2013 patvirtintas Sąjungos muitinės kodeksas (toliau – SMK), nustatantis bendrąsias taisykles ir procedūras, taikomas į Sąjungos muitų teritoriją įvežamoms prekėms.

Muitų teritorijoje taikomos vienodos muitinės taisyklės ir joje nėra vidaus muitų ar panašių mokesčių. Muitų teritorija apima teritorijas įskaitant jų teritorinius vandenis, vidaus vandenį ir oro erdvę.

Pagal tarptautinę teisę teritoriniai vandenys apima 12 jūrmylių (22,2 km) nuo šalies pakrantės (bazinės linijos); vidaus vandenys apima vandenį teritorinių vandenų bazinės linijos pusėje, nukreiptoje į sausumą ir vandens kelius, tokius kaip upės ir kanalai.

Turėtumėte žinoti, kad muitų teritorija ore apima ne tik muitų teritoriją virš žemės ir vidaus vandenų, bet taip pat apima oro juostą virš teritorinių vandenų (jūroje). Šis principas išplaukia iš Ženevos jūrų teisės konvencijos (1958 m.).

SMK yra pagrindinis muitų teisės aktas 28 Europos Sąjungos (ES) valstybėms narėms, taikomas tiesiogiai ir reikalaujantis, kad visos muitinių administracijos dirbtų kaip viena ES muitinės administracija.

SMK sudarantys reglamentai:

- 952/2013 Sąjungos muitinės kodeksas
- 2015/2446 Deleguotasis aktas
- 2016/341 Pereinamojo laikotarpio aktas, 2019/2151 Darbo programa
- 2015/2447 Įgyvendinimo aktas

Pagrindiniai tikslai, kurių buvo siekiama priimant SMK:

- ES muitų teisės aktų supaprastinimas;
- Elektroninių formalumų pirmenybės „popierinių“ formalumų atžvilgiu užtikrinimas;
- Nuostatų, būtinų ES išorinių sienų saugumui užtikrinti, įtvirtinimas.

Pagrindiniai pokyčiai:

- modernizuojamos bendrosios muitinės veiklą reglamentuojančios nuostatos;
- keičiamos nuostatos dėl atstovavimo muitinėje;
- siekiama vienodų nuostatų dėl sprendimų;
- mažiau veiksmus su prekėmis apibrėžiančių nuostatų;
- laisvųjų zonų steigimo tvarkos pokyčiai;
- neapmuitinamų parduotuvių steigimo tvarkos ir veiklos pokyčiai.

Į Bendrijos muitų teritoriją iš trečiųjų šalių įvežtos prekės, kol nėra išleistos į laisvą apyvartą, yra muitinės prižiūrimos, nes nesumokėti už tas prekes nustatyti importo mokesčiai ir neįvykdyti tų prekių išleidimo į Bendrijos vidaus rinką reikalavimai. Todėl disponavimo tokiais prekėmis laisvę būtina apriboti sudarant sąlygas muitinei jas prižiūrėti ir užtikrinant, kad prekės be muitinės leidimo nepateks į vidaus rinką padarydamos žalos sąžiningai konkurencijai ir valstybės narės arba Bendrijos finansiniams interesams. Disponavimo muitinės prižiūrimomis prekėmis apribojimai priklauso nuo daugelio veiksnių:

- prekių rūšies ir savybių;
- jomis disponuojančio asmens;
- prekių paskirties;
- veiksmų, kuriuos norima su jomis atlikti neišleidžiant prekių į laisvą apyvartą ir kt.

Tam, kad ir prekėmis disponuojančiam asmeniui, ir muitinei būtų aišku, kaip galima disponuoti prekėmis priklausomai nuo jų paskirties ir kitų veiksnių, Bendrijos muitinės kodekse nustatytos prekėms taikytinos muitinės procedūros ir kiti muitinės sankcionuoti veiksmai.

Muitinės sankcionuoti veiksmai apibrėžia muitinės prižiūrimomis prekėmis disponuojančio asmens teises ir prievoles: kokius veiksmus su tomis prekėmis jis gali atlikti, kokių reikalavimų (pvz., terminų, su prekėmis atliekamų operacijų pobūdžio, muitinės panaudotų prekių identifikavimo priemonių apsaugos, apskaitos ir kt.) atlikdamas tuos veiksmus jis turi laikytis, kokius mokesčius mokėti, kokias garantijas pateikti. Tai, kad muitinės prižiūrimoms prekėms įforminamas konkretus muitinės sankcionuotas veiksmas, ir tai, kad, dažniausiai, tik jį atlikus, gali būti įforminamas kitas, aiškiai pasako, kokių taisyklių turi laikytis to veiksmo vykdytojas ir kokias priežiūros priemones jo atžvilgiu turi taikyti muitinė. Muitinės procedūrų ir kitų muitinės sankcionuotų veiksmų įvairovę iš esmės lemia prekių gamybos bei perdirbimo, prekybos ir transportavimo ypatumai. Šie veiksmai prekėmis disponuojantiems asmenims turi sudaryti sąlygas su prekėmis atlikti veiksmus, būtinus atitinkamoje situacijoje. Tokie veiksmai gali būti:

- parengimas transportuoti;
- pakrovimas;
- transportavimas;
- perkrovimas;
- siuntų sujungimas arba suskaidymas;
- peradresavimas;
- iškrovimas;
- apžiūra;
- perpakavimas;
- sandėliavimas;

- techninė priežiūra;
- išbandymas;
- naudojimas;
- perdirbimas;
- sunaikinimas ir pan.

Svarbu, kad pasirinkdamas tinkamus muitinės sankcionuotus veiksmus asmuo galėtų mokėti už prekes nustatytus importo mokesčius tik tada, kai prekės patenka į vidaus rinką ir gali būti vartojamos.

Dažnai muitinės prižiūrimoms prekėms galima įforminti bet kurią muitų teisės aktuose numatytą muitinės procedūrą arba kitą muitinės sankcionuotą veiksmą. Konkretų veiksmą paprastai pasirenka prekėmis disponuojantis asmuo arba jo įgaliotas atstovas. Asmens pasirinkta muitinės procedūra nurodoma muitinės deklaracijoje, kurioje pateikiama ir muitinei reikalinga informacija apie deklaruojamas prekes. Muitinės sankcionuotų veiksmų pasirinkimo laisvė gali būti apribota tik dėl tam tikroms prekėms taikomų importo, eksporto ir tranzito draudimų arba apribojimų arba dėl prekių statuso (pvz., tik laisvoje apyvartoje esančioms prekėms gali būti įforminama eksporto procedūra ir tik laisvoje apyvartoje nesančioms prekėms gali būti įforminama išleidimo į laisvą apyvartą procedūra).

2. Lietuvos muitinės tikslai, uždaviniai ir funkcijos

Muitinė – muitinės įstaigų, atsakingų už muitinės įgyvendinamų teisės aktų taikymą, visuma.

Muitinės sistema sudaro šios muitinės įstaigos:

Muitinės departamentas - muitinės veiklai vadovaujanti įstaiga, atskaitinga Lietuvos Respublikos finansų ministerijai.

Teritorinės muitinės - suderinus su finansų ministru Muitinės departamento generalinio direktoriaus įsteigta ir jam atskaitinga muitinės įstaiga, įgyvendinanti muitinės įgyvendinamus teisės aktus Muitinės departamento nustatytoje veiklos zonoje ir atliekanti Muitinės departamento jai pavestas muitinės funkcijas. Teritorinė muitinė yra biudžetinė įstaiga;

Specialiosios muitinės įstaigos - suderinus su finansų ministru Muitinės departamento generalinio direktoriaus įsteigta ir jam atskaitinga muitinės įstaiga, atliekanti specialias muitinės įgyvendinamų teisės aktų ir (ar) Muitinės departamento jai pavestas muitinės funkcijas.

Muitinės tikslai – apsaugoti Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos finansinius interesus, rinką, visuomenę ir aplinką nuo nesąžiningos ir neteisėtos tarptautinės prekybos daromos žalos, sudarant palankias sąlygas teisėtam verslui, prisidedant prie sąžiningos ir atviros prekybos skatinimo, užtikrinti Europos Sąjungos ir jos gyventojų saugumą ir saugą, išlaikyti deramą pusiausvyrą tarp muitinio tikrinimo ir teisėtos prekybos palengvinimo.

Muitinės uždaviniai:

1) bendrojo muitų tarifo, muitų ir kitų muitinės administruojamų mokesčių bei jų lengvatų, valstybės rinkliavų, muitinės įgyvendinamuose teisės aktuose nustatytų importo, eksporto ir tranzito draudimų bei apribojimų taikymas;

2) muitinės įgyvendinamų teisės aktų pažeidimų prevencija, atskleidimas ir tyrimas;

3) prekių importo ir eksporto bei prekybos su kitomis Europos Sąjungos valstybėmis narėmis statistikos tvarkymas;

4) muitinei pavestų saugumo ir saugos, asmenų ūkinės komercinės veiklos priežiūros, grynųjų pinigų kontrolės, intelektinės nuosavybės teisių apsaugos ir kitų muitinės įgyvendinamuose teisės aktuose numatytų priemonių įgyvendinimas;

5) kitų muitinės įgyvendinamų teisės aktų nuostatų įgyvendinimas.

Muitinė, įgyvendinama jai pavestus uždavinius, atlieka šias funkcijas:

1) tvarko muitinės administruojamų muitų, kitų mokesčių ir valstybės rinkliavų apskaitą ir kontroliuoja muitinės administruojamų muitų, kitų mokesčių ir valstybės rinkliavų surinkimą ir išieškojimą;

2) kontroliuoja muitinės veiklai priskirtų importo, eksporto ir tranzito draudimų ir apribojimų bei muitinės priežiūros priemonių taikymą, koordinuoja prekių tikrinimą šio įstatymo 55 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais;

3) prižiūri Kombinuotosios nomenklatūros, bendrojo muitų tarifo ir kitų importo ir eksporto tarifinio reguliavimo priemonių taikymą Lietuvos Respublikoje ir tvarko Lietuvos Respublikos integruotą tarifą, administruoja tarifines kvotas pagal muitinės deklaracijos priėmimo laiką, rengia ir teikia Europos Komisijai antidempingo ir kompensacinių priemonių taikymo ataskaitas bei duomenis, reikalingus Reglamento (ES) Nr. 952/2013 56 straipsnio 5 dalyje nurodytai prekių išleidimo į laisvą apyvartą arba jų eksporto priežiūrai;

4) renka, apdoroja ir teikia importo ir eksporto bei prekybos su kitomis Europos Sąjungos valstybėmis narėmis statistinius duomenis;

5) tvarko muitinės kompetencijai priskirtus registrus;

6) atlieka muitinės įgyvendinamų teisės aktų pažeidimų prevenciją, išaiškinimą ir tyrimą, pagal savo kompetenciją koordinuoja veiksmus, susijusius su Europos Sąjungos išorinės sienos apsauga;

7) vykdo kriminalinę žvalgybą su muitinės veikla susijusių nusikalstamų veikų faktams išaiškinti;

8) atlieka muitinės įgyvendinamų teisės aktų pažeidimų ir kitų teisės aktų pažeidimų, susijusių su muitinės prižiūrinamų prekių vežimu, laikymu ir vartojimu, rizikos valdymą;

9) tikrina su muitinės įgyvendinamų teisės aktų taikymu susijusių asmenų ūkinę komercinę veiklą Lietuvos Respublikos teritorijoje, taip pat tikrina, kaip tvarkoma jos apskaita, sudaromi finansinių ataskaitų rinkiniai, įsipareigojimų muitinei vykdymą ir atitiktį muitinės įgyvendinamų teisės aktų nustatytiems reikalavimams;

10) taiko muitinės įgyvendinamų teisės aktų nuostatas, susijusias su Europos Sąjungos ir jos gyventojų saugumu ir sauga, visuomenės sveikatos, aplinkos ir vartotojų apsauga, atlieka Lietuvos Respublikos teritorijoje gabenamų prekių skleidžiamos jonizuojančiosios spinduliuotės dozės galios matavimus;

11) atlieka iš trečiųjų šalių per Lietuvos Respubliką į Europos Sąjungą ir iš kitų Europos Sąjungos valstybių narių į Lietuvos Respubliką įvežamų, taip pat iš Europos Sąjungos per Lietuvos Respubliką į trečiąsias šalis ir iš Lietuvos Respublikos į kitas Europos Sąjungos valstybes nares išvežamų grynųjų pinigų kontrolę;

12) įgyvendina Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis ir susitarimus bei muitinės sudarytuose susitarimuose su Europos Sąjungos institucijomis, tarptautinėmis organizacijomis ir kitų valstybių institucijomis nustatytus įpareigojimus muitinei;

13) dalyvauja Europos Sąjungos Tarybos darbo grupių, Europos Komisijos komitetų bei kitų prie Europos Sąjungos institucijų sudaromų darbo grupių ir komitetų, kuriuose nagrinėjami muitinės įgyvendinamų Europos Sąjungos teisės aktų projektai ir su šių teisės aktų įgyvendinimu susiję klausimai, veikloje;

14) vykdo importuojamų ir eksportuojamų prekių, kurioms taikomos Europos Sąjungos bendrosios žemės ūkio ir prekybos politikos priemonės, muitinės priežiūrą;

15) atlieka kitas funkcijas, reikalingas muitinės uždaviniams įgyvendinti.

LIETUVOS RESPUBLIKOS MUTINĖS STRUKTŪRA

